

Nr 524.

Av herr **von Friesen m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 113, angående modernisering och utbyggnad av de statliga sinnessjukhusen m. m.

I proposition nr 113 begär Kungl. Maj:t anslag till de inledande stegen för den materiella upprustning av statens sinnessjukhus, som ingår i en av statens sinnessjukvårdsberedning upprättad generalplan. I framställningen redovisas också — utan ställningstagande från Kungl. Maj:ts sida — de resone-mang, som av beredningen och remissinstanserna förts i principfrågan om huvudmannaskapet för den kvalificerade sinnessjukvården; däremot ansluter sig Kungl. Maj:t uttryckligen till beredningens förslag, att vården av lätt-skötta sinnessjuka skall åvila landstingen och de landstingsfria städerna. Enligt vår uppfattning bör riksdagen i anslutning till denna proposition taga ståndpunkt också till ansvaret för den kvalificerade sinnessjukvården.

De argument, som tala för att detta ansvar vid lägligt tillfälle bör överflyttas från staten till landsting och landstingsfria städer, torde icke kunna uttryckas klarare än vad beredningen redan gjort (återgivet i prop. s. 28—30). Bland remissinstanserna ha, såsom propositionen å s. 41—46 redovisar, somliga intagit ståndpunkten, att detta tillfälle är avlägset, andra att ett avvaktande har övervägande olägenheter. Vid bedömningen av de anförda synpunkterna bör enligt vår mening stor vikt fästas vid det faktum, att de instanser, som avrått från omedelbar överflyttning, väl frukta en överbelastning på landstingen just nu, men samtidigt betona att förberedelser till en samordning av statlig sinnessjukvård och av landstingen handhavda vårdformer icke utan stora vådor kunna undvaras. Med särskild styrka framföras sådana synpunkter av socialstyrelsens majoritet. Vad denna anför står i sak mycket nära den mening, som företrädes av exempelvis centrala sjukvårdsberedningen och Psykiatriska föreningen, vilkas yttranden utmynna i förslag om successivt överförande av huvudmannaskapet.

Mot bakgrunden av denna inställning hos experter och intressenter torde frågeställningen böra vara, icke huruvida ett överflyttande av huvudmannaskapet för kvalificerad sinnessjukvård till landstingen är önskvärt och riktigt, utan huruvida utvecklingen i denna riktning bör ske på grundval av ett riksdagens principbeslut. Statskontoret, som med större skärpa än andra preciserat detta besluts-läge, har också med argument, som synas oss övertygande, kommit fram till resultatet, att avgörande skäl måste tala för ett klaggörande av statsmakternas avsikter redan på nuvarande stadium.

Endast om så sker kommer med tillräcklig säkerhet uppförandet av nya sinnessjukhus och utvidgningen av äldre att på riktigt sätt anknytas till länsplanerna för den slutna sjukvården i övrigt. Endast under denna förutsättning kan den lämpligaste avvägningen uppnås vid den omändring av äldre

fattigvårdsanstalter m. m. till andra vårdändamål, som är nödvändig för att inom rimlig tid och till rimlig kostnad tillfredsställa totalbehovet av vårdplatser. Endast efter ett principbeslut om enhetliggörande av den slutna sjukvården kunna vi våga räkna med att snabbt nå den utvidgning av karriären för psykiatriker, som uppenbarligen är nödvändig för god rekrytering av denna kår, och därmed för sådan intensifiering av den psykiska vården utan vilken generalplanen för lokaliteterna sannolikt kommer att visa sig för trång.

Därest, såsom vi förorda, ett principbeslut om huvudmannaskapet fattas redan i år, måste detta beslut — såsom flera instanser betonat — åtföljas av en utredning om de ekonomiska villkoren; självfallet böra dessa så utformas att ingen skadlig övervältring av skattebördor förorsakas. Dessutom bör en tillräcklig övergångstid stadgas för att lämna rådrum å ena sidan för statsmakternas upprustningsåtgärder, å andra sidan för landstingens och de landstingsfria städernas organisatoriska förberedelser. Under denna övergångstid, vilken med hänsyn till den framlagda generalplanen lämpligen torde bestämmas till 10 år, bör det vara Kungl. Maj:t angeläget att genom avtal successivt överföra de statliga sinnessjukhusen till de nya huvudmännen; i åtskilliga fall blir det därvid tydligen lämpligt att ett större sinnessjukhus överlåtes på ett kommunalförbund av två eller flera landsting (resp. landstingsfria städer).

Under hänvisning till vad vi ovan anfört få vi härmed hemställa,

- att riksdagen i anledning av proposition nr 113 ville dels för sin del fatta principbeslut om överflyttning av huvudmannaskapet för den kvalificerade sinnessjukvården till landstingen och de städer, som icke deltaga i landsting;
- dels uttala att överflyttningen bör vara i sin helhet verkställd före utgången av år 1960;
- dels i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag rörande de ekonomiska villkoren för denna överflyttning, varvid förslaget bör innefatta bemyndigande för Kungl. Maj:t att genom avtal successivt överlämna huvudmannaskapet på angivna villkor.

Stockholm den 13 april 1950.

Bertil von Friesen.

Yngve Larsson.

Gerda Höjer.

Alg. Gunnarsson.

Sven Wedén.

Ragnar Huss.

Margit Vinge.

Bengt Sjölin.

Paul Bergstrand.

Yngve Häckner.

Edith Liljedahl.

Filip Kristensson.

Olof Hammar.

J. E. Bäckström.

Gösta Åqvist.